

Het duinbeleid in de jaren nul

ARNOUD VAN DER MEULEN

Beleidsmedewerkers. In de media kom je ze vaak tegen, maar het blijft moeilijk om erachter te komen wat ze nou eigenlijk doen voor de kost. De Stichting Duinbehoud heeft er ook twee, Henk Wijkhuizen en John van Vliet. DUIN stuurde mij op pad om uit te vinden of deze heren geen misbruik maken van de vaagheid van hun functieomschrijving. Hun salaris wordt deels betaald van uw belastingcenten en gedeeltelijk uit uw donaties. Daarom moeten zij hun tijdsbesteding verantwoorden in dit interview.

Als amateurjournalist hoopte ik eindelijk door te breken door hier een schandaal bloot te leggen. Maar helaas! Henk en John blijken hun tijd nuttig te besteden. Zij maken zelfs overuren die niet uitbetaald worden. De enige troost die ik heb is dat ik de lezers van DUIN meer duidelijkheid kan verschaffen over de werkzaamheden van deze beleidsmedewerkers. In de jaren nul van het derde millennium zullen de beleidsmedewerkers van de Stichting Duinbehoud zich evenals in de jaren negentig van het tweede millennium bezighouden met overleg, advies, procedures en voorlichting, hoewel Henk ook een sterke juridisering verwacht. Vooral de Europese Richtlijnen en Natuurbeschermingswet zullen daar debet aan zijn. Niettemin verschuiven de accenten van procedures naar overleg en advies. Doordat subsidies steeds meer gericht zijn op projecten, zullen de structurele werkzaamheden onder

Door middel van nieuwe technieken als membraanfiltratie zou op termijn de waterwinning geheel uit de duinen verwijderd kunnen worden, zoals hier bij Den Haag (foto: Paul Paris).

druk komen te staan.

Henk heeft de kustgebieden in de provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen in zijn portefeuille en John de kustgebieden in Zuid-Holland en Zeeland. Omdat John ecologisch beter is onderlegd en Henk meer kennis heeft van bestuurlijke en juridische zaken adviseren ze elkaar op die gebieden.

Waterwinning en natuurbeheer

De Stichting Duinbehoud heeft er vanaf het begin van haar bestaan op gewezen dat de duinwaterbedrijven in hun bedrijfsvoering meer rekening moesten houden met de natuur.

Henk: "Ik heb nog een krantenbericht uit het begin van de jaren tachtig met de kop 'Duinbehoud ongenuanceerd', waarin het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN) aan het woord is. Alles wat ongenuanceerd wordt genoemd, past het bedrijf nu zelf toe. De bedrijfsvoering van de waterleidingbedrijven is sterk geëcologiseerd. Bij de meeste waterleidingbedrijven is natuurbeheer (officieel) gelijkwaardig aan de waterwinstelling."

PWN heeft altijd voorop gelopen met de natuurdoelstelling. Ze lopen nu ook vooraan met de drinkwaterproductie door het toepassen van membraanfiltratie. Door het inzetten van dergelijke technieken kan de infiltratie van gebiedvreemd rivierwater in de duinen verder worden teruggebracht en op termijn helemaal worden gestaakt. Daarnaast overweegt het PWN om in 2001 geheel te stoppen met de grondwaterwinning in De Kennemerduinen bij Overveen.

De afgelopen jaren zie je bij PWN echter de wet van de remmende voorsprong. Andere bedrijven hebben een enorme inhaalslag gemaakt. Zo heeft Gemeentewaterleidingen Amsterdam (beheerder Amsterdamse Waterleidingen) het OHO (Oecohydrologisch Onderzoek) opgezet, een studie naar het optimaal samengaan van waterwinning en natuurbeheer. Nu is het spannend welke keuzes op bestuurlijk niveau op basis van die studie gemaakt gaan worden. Uiteraard zijn de successen niet alleen aan de inzet van clubs als Duinbehoud te danken. Binnen de waterleidingwereld zijn tal van mensen intern actief geweest om een ecologische richting in te slaan.

In de jaren nul is meer aandacht nodig voor de omgeving van natuurgebieden. Vooral de kwetsbare duinzoom verdient een maximale bescherming (foto: Paul Paris).

Natuurbeheer en omgeving

John en Henk zien het beïnvloeden van de ontwikkelingen rond natuurgebieden als de grote uitdaging van de jaren nul. Henk: "Helaas doen veel beheerders aan navelstaren. Deze interne gerichtheid van beheerders hangt denk ik sterk samen met het feit dat de betrokken personen (meestal ecologen) zich teveel op het beheergebied richten en te weinig op de maatschappelijke context van natuurbescherming".

John: "Natuurgebieden zelf zijn tegenwoordig goed beschermd, maar de grote bedreigingen voor het overkoepelende ecosysteem komen van buitenaf. Doordat de niet beschermde gebieden in steeds grotere mate onbewoonbaar worden voor planten en dieren raken de populaties in de natuurgebieden geïsoleerd." Een groot project waar John zich mee bezighoudt is 'Duin- en Kustzone'. Dat is een initiatief van ConSept, een gebiedsgericht samenwerkingsproject van zeven Zuid-Hollandse Natuur- en Milieuorganisaties. Het project is gericht op het verbeteren van samenhang en kwaliteit van de natuurwaarden in de kustzone. John: "Door folders te verspreiden en door middel van een reizende tentoonstelling hebben we agrariërs, politici, inwoners en

recreanten voorgelicht. Dat deze campagne effect had bleek uit de grote opkomst van een informatiebijeenkomst en uit het feit dat de aanwezigen goed op de hoogte waren van de doelstellingen van het project. Na die informatiebijeenkomst is een werkgroep samengesteld met vertegenwoordigers van alle betrokken partijen. Daarvoor hebben we de mensen uitgezocht die tijdens de bijeenkomst het meeste commentaar hadden. Deze werkgroep is nu ver gevorderd in het opstellen van een concreet plan voor groene verbindingen in het Zuid-Hollandse deel van de Duin- en Bollenstreek. Het mooie van dit project is dat er niet een plan van bovenaf wordt opgelegd, maar dat de betrokken partijen zelf een plan maken en zich daarbij betrokken voelen. Dat is de manier waarop we in de jaren nul steeds meer moeten gaan werken! Overigens moeten we wel duidelijk maken dat we in sommige gevallen toch voor juridische actie moeten kiezen, wanneer we onze basisdoelen niet in een overlegsituatie kunnen bereiken."

Een solide bescherming is noodzakelijk

Henk: "Beheerders die zich als natuurbeschermers presenteren, zoals Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zouden meer naar het grote geheel moeten kijken. Probleem is dat beheerders vaak financieel en/of bestuurlijk afhankelijk zijn van de overheden waartegen ze als natuurbeschermers actie zouden moeten ondernemen". John en Henk staan versteld van de geringe mate waarin natuurbeheerders gebruik maken van juridische middelen en inspraakprocedures. Het lijkt soms wel of men niet weet welke juridische en/of bestuurlijke weg bewandeld moet worden. Beheren en belangenbehartigen zijn geen dikke vrienden. De beste basis voor natuurbescherming is een wettelijke verankering van de verschillende natuurgebieden. De Natuurbeschermingswet (NB-wet) geeft een solide bescherming. Probleem is echter dat de aanwijzingen stagneren en ieder-

Woningbouw in de duinzoom, zoals bij Zanderij Westerbaan bij Katwijk, zou in de toekomst niet meer mogelijk moeten zijn (foto: Henk Wijkhuisen).

Een beleidsmedewerker in zijn domein: Henk Wijkhuizen (foto: Jos Huizer).

een op de nieuwe NB-wet zit te wachten. Het gevolg is desastreus. Woningbouw in de duinen van Vlieland, voorgenomen woningbouw in de duinen van Wijk aan Zee en illegale woningbouw op landgoederen.

Een voorbeeld van de vertraging kwamen we tegen bij de aanwijzing van Meijndel. John heeft uitgezocht waarom het proces was vastgelopen. Het Ministerie van Defensie heeft een schietbaan aan de rand van het aan te wijzen gebied. De staatssecretaris van Defensie heeft een notitie aan Landbouw Natuurbeheer en Visserij gestuurd, waarin hij aangeeft dat de schietbaan niet onder de NB-wet mag komen en dat daar geen discussie over mogelijk was. De Stichting Duinbehoud heeft dat toen in een persbericht bekendgemaakt en heeft daarmee zelfs De Volkskrant gehaald. Inmiddels heeft de Stichting Duinbehoud de staatssecretaris verzocht om alsnog overleg te plegen met Landbouw Natuurbeheer en Visserij. De staatssecretaris heeft toegezegd hieraan gehoor te geven.

Beleid in ontwikkeling: John van Vliet luistert naar consulent Piet Zumkehr (foto: Henk Wijkhuizen).

Liever regels dan intenties

Wat nauwelijks werkt zijn vrijblijvende beleidsintenties. Het Stuctuurschema Groene Ruimte

en Natuurbeleidsplan staan er vol mee. Neem alleen al de beleidsintentie om voor het eind van 1998 alle Nederlandse duinen onder de werking van de NB-wet te brengen. Nog niet de helft is wettelijk beschermd.

Beleidsdocumenten kunnen zinvol zijn, maar vooral in combinatie met wettelijke bescherming. Wat dus ook niet werkt is het concept van het Nationaal Park. Henk: "We hebben altijd een kritisch geluid laten horen over dit instrument. Deelname is op basis van vrijwilligheid. Er werd ons bij de oprichting van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) gezegd: 'wacht maar af, juist zo'n nationaal park heeft een zalvende invloed op gemeenten die nu nog willen bouwen in de duinen'. Wel, we zijn nu jaren verder en je ziet dat de gemeenten die in het NPZK participeren, voorstellen doen om een boulevard aan te leggen door de duinen, stukken duin willen herbestemmen voor een camping of bewust rioolwater lozen in het park. Kortom, de droom van het nationaal park als instrument om het natuurbesef te vergroten ligt in gruzelementen.

Op Texel is het nationaal park binnengehaald om een aanwijzing tot wettelijk beschermd natuurmonument buiten de deur te houden. Met een nationaal park valt veel meer te sjoemelen en dat hebben ze op Texel goed gezien. Alleen heeft men zich geen rekenschap gegeven van het feit dat de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn van toepassing zullen worden verklaard op de Texelse duinen. Ondanks deze kritiek is er natuurlijk ook een keerzijde. Er wordt in elk geval wat meer met elkaar gesproken en er is een zak vol geld om leuke dingen te doen, zoals de realisatie van een bezoekerscentrum of het herstel van het natuurlijke duinmilieu".

Over draagvlak en educatie

Belangenbehartiging voor natuurvriendelijke recreatie staat al weer enkele jaren in de statuten van Duinbehoud. De zoeker van rust, ruimte en natuur in de duinen komt steeds meer in de knel. Ook een aantal beheerders erkennen deze problematiek. Henk: "We werken het overigens zelf in de hand met reclame, bezoekerscentra etc. Er wordt ten onrechte aangenomen dat draagvlak van eminent belang is voor de natuurbescherming. Die miljoen leden van Natuurmonumenten hebben echter nauwelijks geleid tot meer draagvlak als je kijkt hoe we omgaan met natuur (vooral natuur buiten natuurgebieden) en landschap. En kijk eens hoeveel bezwaren er zijn gekomen op de Vogelrichtlijn. Gebeurt er iets positiefs voor de natuur en worden er gelijk 5000 bezwaren ingediend, gemeenten en provincies voorop!

Dankzij Defensie zijn de Duinen van Meijndel nu niet wettelijk beschermd (foto: Stichting Duinbehoud).

Enthousiaster zijn overheden over educatie, omdat dat lekker onschuldig is. Ik durf echter te stellen dat het belang van natuureducatie sterk wordt overschat. Wat we nodig hebben is wetgeving en geen gehuppel in de natuur en aardig ogende foldertjes. Dat is weliswaar een belangrijke bijzaak, maar geen hoofdzaak”.

Adviseren en voorlichten

John: “Je ziet dat de deskundigheid van de Stichting Duinbehoud bij steeds meer belanghebbenden in het kustgebied bekend is. Bij alles wat er langs de kust gebeurt, wordt ons om advies gevraagd. “Ons” is niet alleen Henk en ik, maar de hele achterban van consultants, aangesloten clubs en adviseurs. Overheden verwijzen vaak naar ons door. Dat gaat wel eens te ver. Het lijkt soms wel of bepaalde overheden de verantwoordelijkheid proberen af te schuiven. Laatst hadden we een

campinghouder aan de telefoon die bij ons een ontheffing wilde aanvragen. Hij begreep dat wij het bevoegd gezag waren, omdat er nogal eens wordt gezegd: ‘ga eerst maar eens met Duinbehoud praten’. De aanwijzing van gebieden in het kader van de NB-wet geschiedt volgens een openbare voorbereidingsprocedure. Daarbij kunnen belanghebbenden inspraak uitoefenen”.

Een andere taak is het geven van voorlichting. John merkt op dat mensen veel meer begrip hebben voor maatregelen op het gebied van natuurbescherming en natuurontwikkeling, wanneer mensen de juiste informatie krijgen. John: “Dat heb ik ervaren toen ik deelnam aan een serie lezingen voor de Studiekring Wassenaar. Dat was best spannend, vooral omdat de andere sprekers in de serie allemaal belangrijke personen waren, zoals een minister en vooraanstaande wetenschappers. Veel van de toehoorders hadden hun handtekening gezet tegen de bosomvorming in de Ganzenhoek. Maar na mijn uitleg zagen ze het nut van bosomvorming in. Ook heb ik op deze avond mensen kunnen overtuigen van de nutteloosheid van vossenjacht.”

Jacht

De Stichting Duinbehoud is tegen jacht in natuurgebieden en zal zich blijven inzetten voor een rustig bestaan voor dieren in de duinen. Het eerste succes op dit gebied in de jaren nul is trouwens al geboekt. Een slepende procedure tegen de jagersvereniging op Walcheren is door de stichting op bijna alle punten gewonnen. In de duinen mag vrijwel niet meer gejaagd worden. Uit de afweging van de Raad van State blijkt voor het eerst dat de bewijslast voor het ontstaan van schade aan gewassen door dieren uit de duinen bij de jagers ligt. Dit zal zeker gevolgen hebben voor toekomstige uitspraken in vergelijkbare procedures.

Slot

Wel, het is duidelijk dat hier een bloemlezing van beleid aan de orde is gesteld. Beide heren hadden veel meer te vertellen dat goed was voor dit tijdschrift. Het is mij in elk geval duidelijk dat we de blik in de jaren nul op de randen moeten richten van onze natuurgebieden en vooral vanuit een helicopterview naar de kust moeten kijken. En hoe meer wettelijke bescherming, hoe beter de belangen van natuur, landschap én van de zoeke van rust, ruimte en natuur gewaarborgd kunnen worden.

Een voorbeeld van modern actievoeren: met alle belanghebbenden op locatie van gedachten wisselen tijdens de Milieustafette op Goeree in 1999 (foto: Henk Wijkhuisen).

